

Kvalitetssamarbete
I Nordostkommunerna
Danderyd
Täby
Vallentuna
Vaxholm
Österåker

Skolobservationsrapport

2005

Marie Engström Katharina Hasselgren Monica Olin

1. INLEDNING

Nordostkommunerna Danderyd, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker har ett samarbete som avser kvalitetsarbete inom skolans område. Samverkan gäller kollegiala skolobservationer vid kommunernas skolor som en del i skolornas och kommunernas kvalitetsarbete för fortsatt skolutveckling. De medverkande kommunerna har var för sig bildat observatörslag. Alla berörda skolor får besök av ett observatörslag vart tredje år.

1.1 Syfte

Kommunernas skolor ska studeras via tillgänglig dokumentation och genom observationer inom vissa särskilt angivna områden för att utveckla pedagogiska metoder, lyfta fram goda exempel och lägga en grund till stöd för:

- ❖ fortsatt skolutveckling
- ❖ kvalitetsarbete
- ❖ ökad kompetens
- ❖ skolornas och skolkommunens kvalitetsredovisning

De observationsområden som kommunerna kommit överens om är följande:

- ❖ arbetslag, arbetssätt, lärarroll
- ❖ resursanvändning samt stöd och stimulans till elever efter deras olika förutsättningar
- ❖ skolans ledning och styrning och dess egen utvärdering
- ❖ elevernas ansvar och inflytande och hur skolan kommunicerar elevernas mål och resultat
- ❖ samverkan förskoleklass, fritidshem och grundskola

Observationen skall göras med den tidigare rapporten som utgångspunkt. Den nya rapporten ska spegla verksamheten ur ett tydligt elevperspektiv och hur skolans organisation och arbetssätt stödjer elevernas delaktighet.

Vi, ett observatörslag från Täby följde under vecka 15 verksamheten i Karbyskolan i Vallentuna kommun. Inför observationen fick vi dokumentation om skolan, dess verksamhet och styrdokument. Verksamheten i skolan har följts genom samtal med rektor, olika personalkategorier i skola, förskola och fritidshem, representanter från elevvårdsteam samt med elever. Vi har besökt lektioner, klassråd, elevråd, arbetslagsmöten, ledningsgrupp, kamratstödjarmöte - Friends, ämneskonferens samt samtalat med en föräldrarepresentant.

1.2 Dokumentation

Vi har av följande dokument har vi tagit del av:

Antimobbingsplan

Arbetsmiljöenkät år 5 och år 8 vårterminen 2003

Arbetsplan/arbetslagsdeklarationer

Barn- och ungdomsnämndens verksamhetsplan 2005-2007

Befattningsbeskrivning för Arbetslagsledare

Fiktiv arbetslagsdeklaration

Kalendarium

Karbyskolan- en målstyrd skola

Karbyskolans ABC

Karbyskolans fritidshemsavdelningar
Karbyskolans IF
Karbyskolans kvalitetsredovisning
Kompetensutvecklingsplan för Karbyskolan 2004
Kris och sorghanteringsplan
Kursplaner, arbetsplaner, mål och betygskriterier
Läsårsplanering år 2004-2005
Organisation
Organisationen kring arbetslagen
Planerings- och diskussionsunderlag inför läsåret 03-04
Plan för elevvårdsarbete
Protokoll från ämneskonferens år 2004
Sammanfattning av Karbyskolans arbete kring de sju åtaganden som prioriteras under 2004
Scheman
Skolan vision
Underlag för utvecklingssamtal
Underlag för utvecklingssamtal för medarbetarna 2005-04-20
Uppföljning av prioriterade områden 2005
Utvärdering från samtliga arbetslag kring Vallentuna kommuns prioriterade områden
Vår skola

2. BAKGRUND

2.1 Läge

Karbyskolan ligger i en lantlig och lugn miljö i Vallentuna kommun cirka 3 mil norr om Stockholm. Närområdet består till största delen av villabebyggelse samt en mindre del hyres- och bostadsrätter i låghus. I anslutning till skolan finns en tennishall, en friidrottsanläggning med gräsplan samt motionsspår för sommar och vinterbruk. På promenadavstånd finns ett naturreservat med rikt fågelliv. Skolans upptagningsområde är mycket vidsträckt. Många skolelever åker därför skolskjuts till och från skolan varje dag.

2.2 Undervisningsgrupper

Skolan omfattar idag cirka 550 elever. Skolan består av tvåparallelliga klasser i år F- 5 samt treparallelligt i år 6-9. De fem arbetslagen F-1, 2-3, 4-5, 6/8 och 7/9 består vardera av cirka 100 elever samt cirka 10 vuxna från olika personalkategorier. Varje arbetslag har en utbildad arbetslagsledare.

2.3 Byggnad

Skolan byggdes 1964 och har byggts till, senast 2002 och är nu en F-9 skola. Skolan består av tre byggnader varav en är idrottshall.

2.4 Inre och yttre miljö

Skolan består av tre byggnader som delar in skolgården till mindre enheter. För de yngre eleverna finns det lekredskap. Det finns en fotbollsplan, en närbelägen idrottsplats samt en tennishall som drivs av föräldrar. Skolan är välhållen och man har städning dagtid. Vid huvudentrén finns även ett café.

2.5 Personal

I skolan arbetar 36 lärare samt två fritidspedagoger. Där arbetar även barnskötare, fritidsledare, assistent, skolmåltidspersonal, vaktmästare, skolvärdinna/måltidsbiträde, IT-samordnare, specialpedagoger, speciallärare, skolsköterska, SYV/kurator, administrativ samordnare, skolassistent samt rektor.

2.6 Föräldrasamverkan

Det finns en aktiv föräldraförening med cirka 120 familjer. En frivillig avgift till föräldraföreningen om 100 kronor per familj betalas av en stor andel.

3. ARBETSLAG, ARBETSSÄTT OCH LÄRARROLL

3.1 Arbetslag

Skolan består av fem arbetslag: F-1, 2-3, 4-5, 6/8 samt 7/9. Varje arbetslag består av cirka 100 elever och cirka 10 personal från olika yrkeskategorier. Laget möts en gång i veckan för information, planering, utvärdering samt elevvård. På mötet diskuterar man elevernas utveckling och förbereder ärenden som ska tas upp i elevvårdsteamet. Varje lag leds av en utbildad arbetslagsledare. Arbetslagsledaren ingår i skolans ledningsgrupp och har till uppgift att driva, entusiasmera, leda verksamheten, personal och elever mot verksamhetens uppsatta mål. Arbetslagsledaren är ansvarig för sitt arbetslag och representerar skolledningen.

Kommentar:

Arbetslagen har omorganiserats två gånger sedan förra rapporten. Numer har de väl fungerande arbetslag med gemensam värdegrund och tydligt syfte. Personalen har ett delat ansvar för eleverna i arbetslaget. Vi har sett en utveckling av arbetslagsledarens roll. Det finns en tydlig och klar arbetsbefattning som fungerar väl och är under introduktion.

3.2 Arbetssätt

Karbyskolan är en målstyrd skola som har ett timplanelöst arbetssätt där målen sätter dagordningen. Skoldagen pågår mellan klockan 08.00-14.00, så kallad förstärkt skolstart för år F-3. Under denna tid samverkar all personal inom arbetslaget för elevens lärande. Elever och personals gemensamma arbete har resulterat i ”Karbyskolans ABC” som är ett dokument med regler och normer. Tillsammans skapar elever och personal en god läromiljö präglad av arbetsro och trygghet. För en tidig språkutveckling arbetar förskoleklassen med rim, ramsor och ljudlek.

I ett F-9 perspektiv arbetar skolan med läsning varje dag samt muntlig och skriftlig framställning. I flera ämnen har eleverna möjlighet att välja grupper utifrån intresse och förmåga. Eleverna i år 4-9 har tillgång till flex, för-och eftermiddagstid. Eleverna ansvarar själva för att planeringen genomförs. De äldre eleverna i år 6-9 har mentorer. Mentorerna har ett extra ansvar för eleven. De sköter kontakten med hemmet och har ansvar för utvecklingssamtalen. Eleverna i år 6-9 använder datorer med trådlös uppkoppling mot skolans nätverk som ett redskap i sitt arbete. Ett mediatek finns även att tillgå.

Skolans profil är idrott som bland annat erbjuder eleverna fotboll. De har schemalagd fysisk aktivitet 30 minuter utöver idrott varje dag. Extra idrott finns att tillgå på flexen. Praktiskt/estetiska ämnen läggs schematekniskt så att arbete i halvklass möjliggörs.

Kommentar:

Vi har sett att skolan arbetar målstyrt där arbets sättet är varierat och utgår från eleven. Efter ålder och mognad planerar, diskuterar och utvärderar eleverna sitt arbete. De äldre får regelmässigt ta ansvar för sitt eget lärande och till sin hjälp använder de en egen loggbok. Denna fungerar även som kontakt mellan hem och skola. Vi upplevde ”flexen” som positiv bland eleverna. Flex tiden ställer krav på elevernas egen planering och ansvar. Idag följs flexarbetet upp på mentorstiden.

I de flesta klasser har man möjlighet att arbeta i halvklass genom att man schematekniskt delar dessa grupper mot praktiskt/estetiska ämnen. Arbetslagen arbetar med fokus på eleven och är duktiga på att skapa mindre grupperingar i basämnena. Fritidspersonal deltar aktivt under skoltid i år F-3. Vi har sett goda exempel där klimatet präglas av ömsesidig öppenhet och respekt lärare – elev, elev – lärare samt elev – elev.

Enligt arbetslagens egna utvärderingar förekommer schemalagd fysisk aktivitet endast i ett av fem arbetslag.

3.3 Lärarroll

Skolan har behöriga lärare i samtliga arbetslag och en bra ålders- och erfarenhetsmässigt blandning. Arbetslagens pedagogiska grundsyn stödjer sig främst på den fenomenologiska teorin - att förstå världen. Eleverna utgår från ett undersökande arbetssätt och ställer sina egna hypoteser.

Skolan arbetar med mentorskap i de äldre grupperna och har klasslärare i de yngre åldrarna.

Kommentar:

Vi har sett pedagoger som är lyhörda, utvecklingsbenägna och professionella som ser till elevernas behov. Många välarbetade elevarbeten pryder skolan.

4. RESURSANVÄNDNING SAMT STÖD OCH STIMULANS TILL ELEVER EFTER DERAS OLIKA FÖRUTSÄTTNINGAR

I elevvårdsteamet (EVT) ingår rektor, skol- och yrkesvägledare/kurator 90% (50% SYV och 40% elevvård), skolsköterska tre dagar per vecka, speciallärare 90%, två specialpedagoger 100% vardera och en högstadielärare. Skolläkare finns att tillgå på skolan fyra timmar varannan vecka. Vid behov kan skolan konsultera Resurscentrum. Där finns ytterligare pedagogisk och psykologisk specialkompetens att tillgå. En gång per månad kan man konsultera social-förvaltningen. EVT ansvarar för skolans elevvård och sammanträder en timme varje vecka.

Elevvårdsplanen innehåller en arbetsordning för arbetslaget som innefattar syfte och mål, lär känna eleven, lär känna elevens skolsituation, anmälan till elevvårdsteamet (EVT) samt överlämnande och åtgärdsprogram som skapas vid elevvårdskonferens (EVK). Elevernas utveckling och lärande skall dokumenteras och analyseras och uppföljning av elevernas resultat skall ske i form av LUS, nationella prov, bedömningskriterier och betyg. Elever i behov av särskilt stöd har ett åtgärdsprogram som följs upp kontinuerligt tillsammans med förälder, elev

och skola. Fyra av fem arbetslag har en speciallärare/pedagog knuten till sig. Arbetslagen har ett ansvar att utifrån verksamhetens behov vara flexibla till exempel genom att möjliggöra mindre grupper, alternativa redovisningstillfällen och prov.

Kommentar:

Vi har sett att skolan har flexibla arbetsgrupper för eleverna. Detta innebär bland annat att de delar in eleverna i mindre grupper i basämnena. I de olika arbetslagen har man elevvård som en stående punkt på dagordningen och planen för elevvårdsarbetet i arbetslaget fungerar väl. På detta sätt identifieras elever i behov av särskilt stöd och stimulans. Det finns även ett underlag för att finna elever med dyslexi. En specialpedagog arbetar med dessa elever i en liten grupp. Vi saknar dock "ett skriftligt diagnostiskt år" för att kunna identifiera och dokumentera alla elever med behov av särskilt stöd.

5. SKOLANS LEDNING OCH STYRNING OCH DESS EGEN UTVÄRDERING

Skolans ledning består av rektor 100 %, administrativ samordnare 100% samt skolassistent 50%. Rektor tillträdde sin tjänst hösten 2002 och sedan dess har arbetslagen omorganiserats. Under rektors ansvar finns förutom Karbyskolan en förskola samt sex dagbarnvårdare. Det finns fem arbetslag som vardera leds av en arbetslagsledare (ALL) som även ingår i skolans ledningsgrupp tillsammans med rektor. Arbetslagledarna har en utarbetad befattningsbeskrivning. Arbetslagen utvärderar sitt arbete kring Vallentuna kommuns prioriterade åtaganden.

Styrdokument för skolan är skollagen, läroplanen, nationella kursplaner, Karbyskolans lokala kursplaner, undervisningsmål, mål för den enskilde eleven samt Vallentuna kommuns prioriterade åtaganden. Skolan följer de nationella och kommunala riktlinjerna vad det gäller indikatorområden som skall kvalitetsredovisas. Skolan inhämtar underlag genom utvärdering, enkätundersökningar och ämnesprov.

Kommentar:

Skolan är i en förändringsprocess. Skolans ledning driver ett utvecklingsarbete som genomsyrar delar av verksamheten. En omorganisation till två/tre parallella arbetslag infördes hösten 2003. Vi upplever stort engagemang i förändringsarbetet. Utmaningen är att finna samarbetsformer mellan år F-5 och år 6-9 och mellan de olika ämnesområdena. Detta för att eleverna ska kunna se sin egen utveckling i ett F-9 perspektiv.

Personalen känner stor delaktighet och har inflytande över sin arbetssituation. Tydlig organisation och ansvarsfördelning genomsyrar verksamheten. Arbetslagsledarnas uppgifter innebär en avlastning för rektor och de har börjat arbeta succesivt enligt befattningsbeskrivningen. Oklarheter finns dock kring arbetslagsledarnas arbetsnedsättning i elevgrupp. Vi har tagit del av Karbyskolans kvalitetsredovisning samt arbetslagens utvärderingar av läsåret 2003-2004. Vi har även tagit del av utvärderingar angående arbetsmiljö i år 5 och i år 8 för vårterminen 2003. Inga föräldraenkäter gjordes under 2003-2004. Skolan ämnar förbättra underlag och uppföljningssystem inför läsåret 04-05 genom att börja använda sig av Skolverkets material för självvärdering, BRUK:s kvalitetsindikatorsystem.

6. ELEVERNAS ANSVAR OCH INFLYTANDE OCH HUR SKOLAN KOMMUNICERAR ELEVERNAS MÅL OCH RESULTAT

Skolan arbetar målstyrt utan timplan. De arbetar periodvis med tema och projekt. Skolan skall möta varje elev på den nivå som eleven befinner sig och ge utrymme för att eleven har olika sätt att lära. Enligt de prioriterade åtaganden ska eleven efter ålder och mognad beredas möjlighet till inflytande i beslut som direkt rör dem. I de högre åldrarna har de idag mentorskap medan de i de lägre åldrarna har klasslärarsystem. I skolans kompetensutvecklingsplan ingår att utveckla Portfolio. Från och med år 4 kan eleven flexa och antal flex timmar utökas ju äldre eleven blir. Flex tiden är elevens egen tid som hon förfogar över själv och som används för eget planerat arbete. Inför nya arbetsuppgifter får de äldre eleverna ta del av fastställda mål samt betygskriterier. Utvecklingssamtal sker minst en gång per termin eller vid behov. Skolan har två elevråd fördelat på yngre åldrar år F-5 och äldre år 6-9 med representanter från varje klass. Elevråden träffas en gång per vecka. Elevrådsordförande deltar i förvaltningsrådet. Klasserna ska ha klassråd en gång per vecka. Det finns elevskyddsombud. Skolan arbetar enligt Friendskonceptet som bygger på aktiva elever mot mobbning genom kompisstödjare. Enligt åtagande som prioriteras ska etiska samtal vara schemalagda. Läsåret startas med en värdegrundsvecka och följs upp med temadagar under läsåret

Kommentar:

Vi har sett att eleverna tar ansvar för planering, arbetsinnehåll, arbetsformer och utvärdering efter stigande ålder. Vi upplevde att de äldre eleverna hade god kännedom om skolans mål och arbetsplaner. Portfolio är en modell som de yngre eleverna arbetar med för att kunna se sin egen utveckling. För att få en ”röd tråd” i verksamheten behöver denna dokumenteras och utvecklas.

Eleverna och lärarna kommunicerar regelbundet om hur det går i skolan såväl socialt som kunskaps- och färdighetsmässigt genom mentorstid och utvecklingssamtal. Ett gemensamt underlag för utvecklingssamtalen är under utveckling och detta ingår även i kompetensutvecklingsplanen för Karbyskolan.

Vi eftersöker schemalagda etiska samtal för alla elever på skolan i ett förebyggande syfte. Det finns klassråd men de är inte schemalagda i alla klasser. Vi var med på två elevrådsmöten och ett Friendsmöte och pedagoger deltog vid dessa möten.

Föräldraföreningen planerar att låta en representant närvara en gång per månad vid de äldres elevråd. En klassrepresentant på elevrådet efterfrågade fadderverksamhet mellan yngre och äldre elever på skolan. Några elever upplevde att viktig lektionstid gick förlorad då de gick på elevråd/Friendsmöte.

Eleverna har inom vissa områden inflytande över sin arbetsmiljö och tar ansvar för denna.

7. SAMVERKAN FÖRSKOLEKLASS, FRITIDSHEM OCH GRUNDSKOLA

I barn- och ungdomsnämndens verksamhetsplan 2005-2007 står att nämndens uppgift är att ansvara för att fritidshemmen integreras med grundskolan. Skolan har förstärkt skolstart för alla elever i år F-3 vilket innebär en samlad skoldag mellan klockan 08.00–14.00. Skolan har två fritidshemsavdelningar vilka är integrerade i skolans lokaler. Avdelning F-1 och avdelning

2-5 som har öppet mellan klockan 06.30–18.00. Elever till och med år 6 har möjlighet att vara på fritidshemmet. Enligt fritidshemmets kvalitetsredovisning är personalens integrering i grundskolans arbetslag mycket uppskattad. Att vara med och ta ansvar för den pedagogiska verksamheten även under skoltid har medfört en större tillfredsställelse. Fritidspersonalen har en timme varje vecka till planering för egna verksamheten. All personal deltar också i arbetslagets möten varje vecka. Även individuell planeringstid finns för dem som har tagit på sig ett övergripande uppdrag. Lärarna planerar i huvudsak skolarbetet. Arbetslagen i år F-3 är flexibla utifrån verksamhetens behov. Det innebär att arbetslaget ibland styr över resurser till ett specifikt område eller till behov som uppstår.

Kommentar:

Vi har sett att skolan har en väl utvecklad samverkan mellan verksamheterna som gynnar elevernas utveckling och lärande i ett helhetsperspektiv. Personalen på fritids och i förskoleklass känner sig delaktiga i skolans verksamhet och de har adekvat utbildning för sitt uppdrag. Fritidshemmets lokaler utnyttjas på ett tillfredsställande sätt.

8. ÅTERKOPPLING TILL FÖREGÅENDE OBSERVATIONSRAPPORT

❖ Arbetsenheterna/arbetslag

Arbetsenheterna har omorganiserats till arbetslag och leds av en arbetslagsledare. En tydlig arbetslagsorganisation finns.

❖ Lärokällan

Lärokällan/kunskapskällan har avskaffats.

❖ Utvärdering - uppföljningssystem

Arbetslagen har utvärderat enligt de sju prioriterade åtaganden 2004.

❖ Elevinflytande

Enligt kompetensutvecklingsplanen för Karbyskolan är det ett utav tre prioriterade områden år 2004-2005.

❖ Temaarbete

Skolan har utvecklat temaarbetet och det finns intentioner att arbeta ämnesövergripande.

9. GODA EXEMPEL

- ❖ engagerade, positiva pedagoger som har eleven i fokus
- ❖ trygga elever i ett lugnt klimat
- ❖ flexibla arbetsgrupper
- ❖ ljudlek i förskoleklass
- ❖ debatt i år 8
- ❖ städning dagtid

10. OMRÅDEN ATT UTVECKLA

- ❖ individuella utvecklingsplaner
- ❖ samlad och övergripande dokumentation kring tester och diagnoser från F-9
- ❖ schemalagda etiska samtal
- ❖ F-9 skola

Utmaningen är att finna samarbetsformer mellan år F-5 och år 6-9 och mellan de olika ämnesområdena

Vi hoppas att denna rapport kan inspirera till det fortsatta skolutvecklingsarbetet.

Marie Engström

Katharina Hasselgren

Monica Olin